

Ný-liberalisma?

EIN av frægastu amerikansku forsetunum segði einaferð fyrri mongum Harrans árum síðan, at tað samfelag, ið minstu stýring hevði fyrri neyðini, var tað best stýrda. Hesin skilamaður hevur vist allan rættin í hesum og allir »sannir« liberalistar, sum veruliga leggja dent á frian vinnurakstur, og undir ábyrgd fyrri »hinum samfelagnum«, kunnu heldur ikki annað enn taka undir við hesum sjónarmiði.

SJÁLVLÓKIR og individualistiskir sum vit føroyingar mangan eru, er heldur einki at ivast í, at eisini vit kunnu taka undir við hesum sjónarmiðum. Trupulleiki okkara seinastu mongu árinu hevur bert verið, at fáar vinnur hava staðið seg sjálvar og at landið — vit øll — antin so ella so hevur staðið við endan. At hetta í sjálvum sær tann sannari liberalismu, ivast eingin í, men heldur ikki ivast vit í, at tað, ið fingið er burtúr, hóast alt er munin frægari, enn eitthvørt ókent úrslit, sum staðist hevði av liberalastu liberalismuni einsamallari.

HENDA støða er í øllum føri teirra, sum her á landi nevna seg liberalistar um ein háls — eisini teirra flokka, sum í einum og øllum byggja á hesa hugsjón, men sum tá á stendur, ikki

standa aftastir í røðini, tá hetta so illa lýdda almenna má spæða til.

TAÐ var eitt nú tann tíð, tá fremmandi fiskiføruttan stórvægis føroyska kapping veiddu allan fiskin á føroyskum sjóki. Hetta var liberalt burturav — hin sterki átti allan rættin. Seinni fóru vit sjálvir at veida í egnum sjógvi í størri mun. Hetta var stórt framstig og ávíst arbeiði elvdi hetta eisini til á landi. Hetta varð eisini liberalt og treytað av privatum fyrirtakssemi og áráði.

VIÐ vaksandi arbeiðinum vóru fiskimanna-, arbeiðara- og onnur feløg stovnssett til at røkja ymsu áhugamálini og hava hesi totast um arbeiðsbýti og ágóðar síðani.

HÓAST gott fyrri ávísar fiskimenn at ísfiskasiglingin til europeiska marknaðin tók seg upp og stóð við so leingi, so var hetta verri fyrri arbeiðsfólk okkara á landi. Men hetta var tað, menn hildu loysa seg best — við øðrum orðum liberalt. Helst var tað tað, men kortini vóru vit komin hartil, at fatan fólksins av ognarrættinum til tað, ið svam í sjógvi okkara, eisini var teirra, ið ikki beinleiðis veiddu fiskin og seldu hann sum frægast.

SKILABESTI hátturin til at broyta hetta og framvegis lata menn fáa

sína inntøku á sjónum sum higartil, var at meirvirka fiskin á landi — lata sum flestar hendur sleppa framat hesum tilfeingi okkara og harvið javna út ágóðarnar av hesum skapta meirvirði.

AT hetta hevur loyst seg landsbúskaparliga, ivast eingin í, men so liberalt, sum tá hvør maður sjálvur ráddi fyrri, hvat hann veiddi og hvar hann seldi, var tað kortini ikki.

MEN hóast tað, so hava eiðsvornir liberalistar okkara eins og fólk flest dugað at livað og virka undir hesum korum — summi so væl, at tey í dag standa til at eiga meginpartin í fleiri av fremstu skipum og fiskavirkjum okkara.

AVGJÓRT óliberalistiska skipan okkara, studningurin, sum at byrja við einamest varð veittur ávísu fiskasløgum, sum tá ikki vóru so nógv gagnnýtt, varð veittur í vónini um at lætta trýstið á longu tá hart niðurfiskaða hýsu- og toskastovnin, hevur heldur ikki ørkymlað okkara mest liberalu stórvægis, tí sum frá er liðið, er føroyska liberalistiska hugtakið heldur vorðið til hvat fáast kann burtúr samlaða »systeminum« og við minni denti á, hvat er handilsliga skilagott ella bara forsvart.

ØLL hava vit kanska ikki verið eins dúglig til at fremja hesa hugsjónarlígu reingjan — onkur hevur sjálvsagt skarað framúr í so máta — men dagsins veruleiki er helst tann, at vit øll partvís hava notið gott av hesum, men sanniliga eisini latið okkum hesa hugsjónarreingjan lyndað alt ov leingi — munandi longri enn tað, ið virðini veruliga skuldu virkast burtúr, áttu at loyvt hesum.

SAMSTUNDIS sum vit ikki kunnu annað enn harmast um víkjandi tilfeingi okkara og stöðuna hjá høvuðsvinnu okkara, kunnu vit kortini ikki annað enn fegnast um ta broyttu prísgongd, ið nú tykist at vera komin í bæði á ráfisk og virkaða fiskaværu. Um henda broyting stendst av einhvørjari nýføroyskari liberalismu — sosialliberalismu kanska — er ilt at siga, men tókk fáir teir politikarar og onnur, sum øll hesi árinu hava talað at, men sum nú tykjast at verða hoyrdir — um enn partvís.

sosigaley

Lasse og Dúgván

Lasse Klein er enn einaferð skelkaður. Hesaferð um sparringar landsstýrisins, sum eisini raka Skálafjarðar-bátin Dúgvuna. Men ivasamt er, um atkvøður ikki telja meira enn áhugin fyrri Dúgvuni. Tað heldur í hvussu er ein annar av eysturoyartingmonnum, Jógván I. Olsen, sum m.a. skrivur í Dimmalætting leygardagin:

— Lasse talaði við meg um hetta, at Dúgván skuldi takast úr skálafjarsiglingini leygardag og sunnudag og sigla millum Suduroy og Havnina meðan Teistin er í Skotlandi. Hann spurdi, um Eysturoyar tingmenn ikki áttu at gera okkurt í felag at steðga hesi ætlan. Jú, hesum var eg avgjørt

samdur við honum í. Avgjørt varð, at hann skuldi orða eitt uppskot, sum vit aðrir síðan skuldu siggja og síðan leggja fram í felag. Men eg hoyrði einki aftur um málið fyrr enn Lasse leggur tað fram í tinginum, sigur Jógván Olsen.

Átti at kent arbeiðslagið

Heðin Mortensen, býráðslimur, ilskast í Dimmalætting inn á býráðsformannin, Poul Michelsen.

Herfyri kom fram í føroyskum bløðum, at borgarstjórin í Havn lýsti í donskum bløðum eftir føroyskum málningum, sum Tórshavnar Býráð ætlaði sær at keypa. Í Tórshavnar Býráð visti eingin um

hetta, hvørki í samgongu ella andstöðu, og hvørki mentamálanevndar- ella fíggarnevndarlímur vistu um málið framanundan.

Tá Poul Michelsen so aftan á sigur, at eftir at hann hevur sitið 10 ár sum býráðsformaður, so eiga vit at »kenna hansara arbeiðslag«, so má undirritaði sum formaður í mentamálanevndini — og forrestin aftaná 20 ár í býráðnum — víðurkenna, at eg ikki enn fultút kenni

hansara arbeiðslag.

Sum Heðin sjálvur sigur, so hevur hann verið býráðslimur í samfull 20 ár. Poul Michelsen verið býráðsformaður í 10 ár. Hesa tíðina átti Heðin at hava kent arbeiðslagið hjá býráðsformanninum. Heðin eigur eisini at minnast til, at býráðsformaðurin hevur ikki størri vald enn hvat meirilutin — incl. Heðin Mortensen — loyvir honum.



Sambandið og Tryggingin

Sambandsflokkurin hevur lagt uppskot á ting um at Tryggingarsambandið Føroyar missir einkarrættin til at tryggja í Føroyum. Í fyrsta lagi skal Tryggingin býttast upp í tveir javnstórar partar, sum hvør skal kappast móti hvørjum øðrum.

Harnæst skal Tryggingin privatiserast.

Hetta er gamal sambandstanki, sum stingur seg fram á ting við meira ella minni jøvnum millumbili.

Sambandsflokkurin eigur tó at minnast til, at við einkarrætti fylgja eisini skyldur. Og hesar skyldur hevur eisini Tryggingarsambandið Føroyar. Verður tryggingin privatiserast, fella skyldurnar burtur, og privatir leggast eftir

at tryggja tað, sum loysir seg. Annað verður slept, og hvør skal so taka sær av tí? Tað almenna?

Sambandsflokkurin vil vera við, at tænastustøðið er ikki nóg gott hjá tryggingini í dag. Monopolstöðan hevur skyldina. Men vit eiga at minnast til, at tryggingin er og verður ikki annað enn tað tey, sum stjórna hesi, vilja.

Hvor deild hjá Tryggingarsambandinum verður stýrd av hvør sínari nevnd. Omanfyri nevndirnar situr Umboðsmannaráðið, har m.a. flokkar, Sambandsflokkurin er væl umboðaður.

Uppskotið hjá Sambandinum má tí kannast sum vátur vottur framaná hjá m.a. umboðum sambandsflokksins í hesum nevndum og ráði.